

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 5. septembra 1857.

Zadrega s klajo v letu 1857 in zlasti v pomladi 1858.

„Novice“ so že enkrat govorile od pomanjkanja klaje, katero žuga gospodarjem, in svetovale to in ono. Tudi drugi kmetijski časniki prevdarjajo to nadlogo. Čujmo, kaj svetuje časnik štajarske kmetijske družbe.

Kmetovavec je letos prisiljen, varovati klajo, kar je imá, in pa tudi listje pokladati. Nihče naj ne misli, da je naš namen, komu stare reči, ktere so že znane, na dolgo in široko priporočati. Opomnimo le memogredé, da se dá s tem marsikaj prihraniti, da se klaja razréže, na debelo somélje (razšrota), popari, v vodi zmehčá; + mogoče je tudi s soljó klajo, ktera po videzu ni kaj velike céne, zboljšati, zlasti če se poprej sol razpustí in potem klaja z njo poškropi; — lanene in ogeršične preše (Oelkuchen) naj se kupujejo in goveji živini po 3 do 8 lótov na dán dajejo, — namesti slame naj se kaj družega nastilja, n. pr. pesek, mahorka (Moorerde), šota itd., slama pa živini pokláda.

Drevésa, katerih listje je téčno za klajo, so murva, jésen, vinska terta, akacija, javor, kostanj (ne divji), léševna, tópol, hrast, bukva. Naj tedej vsak kmetovavec mladike téga drevja nabira in v butarah hrani.

V mnogih mnogih krajih ne bo nič otáve in srečni so kmetje, če morejo na take travnike še živino na pašo goniti. Da pa paša, kolikor je mogoče, hasne, ne smés živine pustiti, po pašniku létati. Goveda moraš z konobci (štriki) ali verigami skleniti, na pašniku kol zabiti, na ta kol živino privezati in jo tako dolgo na tem mestu pasti, da vso pašo popasejo kolikor je dosežejo. Potem se kol kam drugam zabije. Tako se ravna tudi na dételišéh.

Kaj je počéti, da bomo létošno jesén in prihodno spomlad zgodaj zelene kerme imele? Družega ne bo storiti, kot koj proti malemu Šmarnu ozimne réži na dobro pognojene njive gosto sejáti, jo v pozni jeseni pokositi, to bilje s slamo mešati, v dolgo rezanco porézati in živini pokládati. Prédén v spomladi réž začne klasje gnati, naj se pa enako déla. Pa ne pozabi, vaejano réž povaljati, da enakoméneje in hitreje poganja.

Nazadnje ne moremo kmetovavcom zamolčati, da divji kostanj tudi dobro tékne goveji živini. Pa raztolči ga je pred treba in po malem dajati. Tudi turšični omúljeni sterží, pa le raztolčeni in razmočeni, so téčna kerma. — Jesénovo listje tékne pa zlasti v krajih, kjer se z vino-rejo pečajo. V grabnih, ob potokih in ob gojzdih jih bolj po gostem saditi bi pač ne škodovalo. Sej tožijo vinčarji skoraj vsako leto, da jim klaje manjka in zavoljo tega tudi v vinograde več, ko je treba, segajo. Jésénovo listje je tako dobra klaja za živino, da na gornjem Štajarskem jesénovo drevje imenujejo senožeti v zraku (ljuftu).

Gospodarska skušnja.

(Skušnje z bivcom). Časnik marske kmet. družbe piše od bivca razun več družega tudi tóle: „Bivec, kateri se je veliko krepkejšo zoperstavil hudi zimi leta 1855 kakor pa navadna ogeršica, je tedaj vreden, da ga še bolj obraj-

tamo kakor ogeršico. Bivec je v vsem bolj močna rastljina kakor je ogeršica, in kar je tudi pomina vredno, je to, da zajic, ki se je lotil ogeršice, se ni dotaknil bivca. — Bivec se ravno tako obdeluje, kakor ogeršica. — Cent bivcovega semena dáje po 3 do 4 funte olja več kakor ogeršica, po preši pa ostane izprešanih potíc (Oelkuchen) tudi za 2 funta več pri centu. Stročeje in slama ogeršična in bivcova ste si zeló enake vrednosti.

Nekaj k peršu na siru.

Odgovor na vprašanje v 68. listu.

Ta živalca pride narpred na tiste sire, kateri niso v deli dobro otisnjeni. Te živalce iz sira pregnati, naj se vzame malo frišnega mleka in naj se dá zasiriti. Ta nova zasirjena siratka naj se natanko po červivnem starem siru od obeh krajev položi; berž boš vidil vse červice *) iz starega sira na novo siratko priti; potem jih doli pobriši in nazaj položi tako, kakor pred; dokler vsi vùn ne pridejo, za predoma obračej sir in tako bo sir červičev prost in dober ostal.

Drug pomoček je, naj se vzame nov železen cvek ali žebelj (zato ker je nov bolj snažen od starega) in ž njim naj se červivi sir na več krajih tudi od obeh krajev tako prehovsa in potem z dobro gorkim oljem malo popra notri po tistih luknjah nalije in okoli namaže, bo tudi sir červičev prost in mehko skorijo imel.

Miha Milbč.

Nekoliko iz zgodovine iznajdb sploh.

(Dalje.)

V.

Mnogo in mnogo reči, ki so bile v starih in pa tudi v poznejih časih iznajdene, je bilo po naključbi iznajdenih. Prav mnogo teh iznajdb, zlasti novejših časov je pa vspeh globocega premišljevanja, oestro- in bistrumnosti in vaje. Če pa preudarimo celo versto iznajdb po neštivilnih potrebah ljudi današnjega dné, od vstvarjenja zemlje do danes, vidimo, da je med tem več tavžent lét preteklo, da je bilo v poslednjih stoletjih novega časa več novega iznajdenega, kakor préd v tavžent letih.

Da niso vsi narodi zemlje enako napredovali, da so nekteri po poti izobraževanja ročno naprej stopali, drugi pa dalje, dostikrat silno dalje zadej ostajali; in da je tudi v časih izobraževanje tako hitro odsedalo, da bi sméli reči, da je letélo, pri družih pa le lézlo, kakor polž, še pri družih pa še tako ne; da se še zdaj na zemlji ljudstva nahajajo — tako imenovani divjaki — kateri so še vsi v prvotnem stanu nature: zamore vsega tega marsikaj krivo biti, n. pr. kakovost dežele, v kateri ljudje prebivajo, pridelki in obnebe ta-

*) Gosp. dopisnik govori tukaj povsod od červičev; v 68. listu pa je bilo natanko razloženo, kaj je perš, kaj so červi v siru, in da to ni vse eno. Prosimo tedaj to dvoje dobro razločiti in nam potem povedati: ali se je siratka po skušnjah tudi proti peršu poterdila ali le zoper červe? — Košena moka je moka iz kosti, kakor košena žljica iz kostí. Vred.